

RAPORT NAȚIONAL

România

REZUMAT

Acest raport conține analiza și sinteza informațiilor cuprinse în jurnalele de implementare completate de formatorii BaCuLit pentru documentarea demersului de implementare a cursurilor ce vizează dezvoltarea competențelor de literație prin toate disciplinele școlare în oferta de formare a instituțiilor lor. Raportul pune în evidență obstacolele întâmpinate și soluțiile identificate pentru depășirea lor și conține un set de recomandări.

Ariana-Stanca Văcărețu

Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea
Gândirii Critice România

Strategii de implementare a inovărilor în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice /ISIT
539512-LLP-1-2013-1-DE-COMENIUS-CAM

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene.
Această publicație reflectă numai punctul de vedere al autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.

Abrevieri

Alin. = aliniat

Asociația LSDGC România = Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice România

Art. = articol

BaCuLit = Basic Curriculum for Teachers' In-Service Training in Content Area Literacy in Secondary Schools; curs de formare continua pentru cadre didactice dezvoltat în cadrul proiectului Comenius Multilateral cu același nume

http://www.alinet.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=50

CAL = content area literacy/ dezvoltarea competențelor de literație prin toate disciplinele școlare

CCD = Casa Corpului Didactic

CDI = Centru de Documentare și Informare

CNFP = Centrul Național de Formare a Personalului din Învățământul Preuniversitar

CNFPA = Centrul Național de Formare Profesională a Adulților

GCIA = Gândire critică. Învățare activă

ISJ = Inspectorat Școlar Județean

jud.= județ

MECS = Ministerul Educației și Cercetării Științifice

MECTS = Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului

MMPS = Ministerul Muncii și Protecției Sociale

OCDE = Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

OM = ordinul ministrului

OMEN = ordinul ministrului educației naționale

ONG = organizație neguvernamentală

PISA = Programme for International Student Assessment/ Program Internațional pentru Evaluarea Elevilor (își propune evaluarea sistemelor educaționale din întreaga lume prin testarea abilităților și cunoștințelor elevilor de 15 ani)

PIRLS = Progress in International Reading Literacy Study/ Evaluarea înțelegerii textului scris la sfârșitul școlii primare (studiu internațional)

PDI = plan/ proiect de dezvoltare instituțională

RWCT = Reading and Writing for Critical Thinking/ Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice

Cuprins

Abrevieri.....	2
Context național.....	4
Organizarea formării continue a cadrelor didactice în România	4
Instituțiile responsabile cu formarea continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar	5
Asigurarea calității	6
Alte aspecte	6
Instituțiile furnizoare de formare continuă pentru cadre didactice prin care se intenționează susținerea de cursuri BaCuLit	7
Așteptări legate de oportunitățile de implementare a cursurilor BaCuLit/ CAL în instituția vizată	11
Instituții în care se planifică/ s-a planificat implementarea cursurilor BaCuLit/ CAL	12
Etape parcurse pentru a analiza oportunitățile de implementare ale cursului BaCuLit/ CAL în instituția furnizoare de formare continuă vizată	13
Formatorii CCD Arad	13
Formatorul CCD Olt.....	14
Formatorul CCD Neamț.....	15
Formatorii Fundației Filocalia	15
Formatorii Asociației Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice România	16
Concluzii referitoare la etapele parcurse de formatorii BaCuLit	18
Obstacole majore care au stat în calea implementării cursului BaCuLit/ CAL și soluții.....	20
Recomandări	23
Recomandări pentru formatori.....	23
Recomandări pentru furnizorii de formare continuă	24
Recomandări pentru MECS.....	26
Concluziile raportului	28
Stadiul extinderii rezultatelor proiectului BaCuLit în sistemul educațional românesc.....	29
Bibliografie	32
Anexa 1 – Formatorii BaCuLit care au documentat demersul de implementare a cursurilor CAL/ BaCuLit prin jurnale de implementare	33

Context național

Organizarea formării continue a cadrelor didactice în România

Formarea continuă a personalului didactic din învățământul preuniversitar este coordonată de Ministerul Educației pe baza legislației în vigoare. Legislația care stă la baza formării continue a cadrelor didactice în România este: Legea educației naționale nr. 1/ 2011 (***, 2013), Metodologia privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar, ordinul nr. 5.561/2011 (MECTS, 2011) completat de Ordinul nr. 3129 din 01.02.2013 (MEN, 2013) și Metodologia de acreditare a furnizorilor de formare continuă și a programelor oferite, ordinul 5564/ 2011 (MECTS, 2011), completat de Ordinul nr. 3130/ 2013 din 1.02.2013 (MEN, 2013)

Formarea continuă se realizează în principal prin: programe și activități de perfecționare a pregătirii științifice/ de specialitate, psihopedagogice și didactice, programe de formare în domeniile conducerii, îndrumării și evaluării învățământului, cursuri de pregătire și susținerea examenelor de obținere a gradelor didactice II și I; programe de conversie profesională; studii corespunzătoare unei specializări din alt domeniu de licență. – Art.4, (1) Metodologia privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar, ordinul nr. 5.561/2011 (MECTS, 2011).

Conform Art.245 alin.(6) din Legea nr.1/ 2011 – personalul didactic, precum și personalul de conducere, de îndrumare și control din învățământul preuniversitar este obligat să participe periodic la programe de formare continuă, astfel încât să acumuleze la fiecare interval consecutiv de 5 ani, considerat de la data promovării examenului de definitivat, minimum 90 de credite transferabile. Numărul de ore variază, durata aproximativă este de 300 ore (conform O.M. nr. 5562 din 7 octombrie 2011 pentru aprobarea Metodologiei privind sistemul de acumulare, recunoaștere și echivalare a creditelor profesionale transferabile (MECTS, 2011)).

Participarea cadrelor didactice la activități de formare continuă este recompensată prin certificate, diplome sau adeverințe eliberate de furnizorul de formare continuă. În practică, există cazuri în care furnizorii de formare continuă oferă și recompense financiare. Nu sunt specificate sancțiuni pentru ne-participarea la cursuri de formare continuă. În practică, profesorii care nu acumulează cele 90 credite pe o perioadă de 5 ani au mai puțină siguranță a postului, nu realizează un punctaj mare în cadrul fișelor de evaluare pentru acordarea calificativului, pentru acordarea gradației de merit sau pentru fișa de metodist.

La nivelul unităților de învățământ se realizează analiza de nevoi de către Comisia pentru perfecționare, care urmărește existența celor 90 credite și care, ulterior, face cunoscute cursurile derulate în anul școlar

respectiv, în special de către CCD-uri. Cadrul didactic optează pentru cursurile de formare continuă la care dorește să participe.

Instituțiile responsabile cu formarea continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar

Sistemul național al instituțiilor, organizațiilor și structurilor prin care se realizează formarea continuă a personalului didactic din învățământul preuniversitar secundar cuprinde: Ministerul Educației prin direcțiile de profil, inspectoratele școlare județene și al Municipiului București, Institutul de Științe ale Educației, instituții de învățământ superior acreditate, casele corpului didactic din județe și din Municipiul București, fundații, asociații profesionale și organizații nonguvernamentale și guvernamentale care oferă programe autorizate în condițiile legii, alți furnizori publici și privați de educație și formare profesională, autorizați/ acreditați în condițiile legii etc. - Art. 67 Metodologia privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar, ordinul nr. 5.561/2011.

Furnizorul de formare continuă este o instituție de învățământ, o organizație nonguvernamentală sau o persoană juridică, publică sau privată, care, potrivit statutului, desfășoară activități ori programe legal autorizate de formare continuă. – art. 3 (1) - Metodologia de acreditare a furnizorilor de formare continuă și a programelor oferite/ 2011.

Un rol important în sistemul formării continue din România revine Casei Corpului Didactic (CCD) care inițiază și organizează activități de formare continuă, științifice, metodice și culturale incluse în oferta de programe a instituției, avizată anual de direcția de specialitate din Ministerul Educației. De asemenea, CCD, în calitate de furnizor de programe de formare continuă, propune spre acreditare programe de perfecționare proprii sau/și în parteneriat cu instituții cu atribuții în domeniul educației și cercetării. La solicitarea Ministerului Educației, CCD organizează și realizează diferite tipuri de programe de formare continuă. – Art. 72 Metodologia privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar, ordinul nr. 5.561/2011.

Inspectoratele școlare județene coordonează, la nivelul județului, activitatea de formare continuă/ dezvoltare profesională a personalului didactic, realizată prin: activități metodico-științifice și psihopedagogice organizate la nivelul unităților de învățământ sau pe grupe de unități, respectiv comisii metodice, catedre și cercuri pedagogice; sesiuni metodico-științifice de comunicări; schimburi de experiențe pe probleme de specialitate și psihopedagogice; inspecții curente și speciale pentru acordarea

gradelor didactice II și I. – Art. 71 Metodologia privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar, ordinul nr. 5.561/2011.

Asigurarea calității

Programele de formare continuă pot fi acreditate și/ sau avizate MEN sau autorizate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Agenția Județeană pentru plăți și inspecție socială. Fiecare program acreditat/ avizat are propriul sistem de asigurare a calității – în documentația trimisă (MEN, MMPS etc.) pentru acreditarea/ avizarea programelor de formare continuă sunt incluse informații referitoare la asigurarea calității (proceduri și instrumente).

Ministerul Educației, prin direcțiile de specialitate, desfășoară activitatea de evaluare periodică a furnizorilor de formare continuă și a programelor de formare oferite de aceștia.

În art. 10 paragraf (2) din Metodologia de acreditare a furnizorilor de formare continuă și a programelor oferite/ 2011 se precizează:

Monitorizarea programelor de formare continuă presupune observarea, urmărirea activităților de organizare, coordonare, proiectare, livrare propriu-zisă și evaluare care au loc în cadrul programului. Monitorizarea implică și oferirea de feedback despre progresul înregistrat atât furnizorilor programului de formare, cât și finanțatorilor și beneficiarilor sau grupului țintă al programului.

În situația în care programul de formare continuă nu este acreditat, furnizorul programului de formare își organizează, implementează și monitorizează livrarea programului de formare continuă.

Alte aspecte

Suntem în prezent într-un context în care se desfășoară foarte multe cursuri de formare pentru cadre didactice, care sunt în majoritate **epuizate** de participarea la astfel de cursuri. În unele cazuri, ele **nu sunt consultate în mod autentic** referitor la interesul lor față de anumite cursuri și sunt **mai mult sau mai puțin obligate** să participe (mai ales formal, semnând lista de prezență). Acest context este neprielnic pentru ofertarea unor cursuri care chiar presupun participare activă și demonstrare a competențelor dezvoltate.

Instituțiile furnizoare de formare continuă pentru cadre didactice prin care se intenționează susținerea de cursuri BaCuLit

Formatorii BaCuLit (certificați în luna august 2014) care au completat jurnalele de implementare lucrează, cu 3 excepții, în școli. De aceea, aceștia au menționat că intenționează să susțină cursuri BaCuLit în instituția în care lucrează în calitate de formator sau în instituții cu care colaborează în calitate de formatori.

Fiecare formator BaCuLit și-a îndreptat atenția spre o instituție furnizoare de formare continuă pentru cadre didactice prin care să susțină cursuri BaCuLit/ CAL astfel:

- cinci dintre formatori au decis să susțină cursuri BaCuLit/ CAL prin Casa Corpului Didactic (CCD Arad, CCD Olt și CCD Neamț);
- patru dintre formatori au decis să susțină cursuri BaCuLit/ CAL prin intermediul unor organizații non-guvernamentale care desfășoară activități ori programe legal autorizate de formare continuă (Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice România, Fundația Filocalia și Asociația Română de Literație).

Principalele caracteristici ale **Caselor Corpului Didactic** mai sus menționate sunt:

- sunt instituții publice, finanțate de la bugetul de stat;
- oferă personalului didactic din județ cursuri cu teme variate de formare – de exemplu: programe de management educațional, educație non-formală, medierea conflictului, educație incluzivă, management de proiect, tehnici documentare în CDI, educație pentru drepturile omului, pedagogia și didactica specialității pentru examenele de grad etc. (CCD Arad, CCD Neamț, CCD Olt); cursurile sunt de lungă durată și de durată medie și au de la 16, 18, 24, 36 până la 89 ore – CCD Arad și CCD Olt.
- au un număr mare de formatori (inclusiv colaboratori externi) – de exemplu: 70 – 80 formatori – CCD Neamț, 80 formatori CCD Olt și 50 formatori CCD Arad.
- formează anual un număr mare de cadre didactice de toate specialitățile – de exemplu: 200 – 2000 cadre didactice formate anual de CCD Olt; 500 – 4000 cadre didactice, personal auxiliar, personal cu funcții de conducere de CCD Arad.
- sistemul de asigurare a calității pentru programele de formare continuă furnizate cadrelor didactice include:

- monitorizarea fiecărui program de formare de către un profesor metodist (CCD Olt, CCD Arad);
- evaluarea finală a cursanților are loc în fața unei comisii (CCD Olt, CCD Arad);
- evaluarea în cadrul cursurilor se face de către formatori, prin prezentarea unui portofoliu de către cursant (CCD Neamț);
- colectarea de feedback de la participanți prin intermediul unui chestionar de satisfacție anonim (CCD Olt, CCD Neamț);
- evaluarea, la final de curs, pe baza unui chestionar, pentru toate tipurile de programe (CCD Arad);
- evaluarea finală realizată cu evaluatori externi (direcția muncii) – pentru programele autorizate (CCD Arad);
- evaluarea finală realizată cu formatorii care au desfășurat activitatea de formare prin sesiuni de prezentare publică a portofoliului de evaluare - pentru cursurile acreditate - (CCD Arad);
- evaluarea impactului de formare și identificarea nevoilor de formare pentru anul școlar următor, la final de an școlar, pe bază de chestionare adresate personalului didactic, personalului de conducere și metodiștilor ISJ (CCD Arad).

Caracteristicile ONG-urilor care desfășoară activități ori programe legal autorizate de formare continuă prin intermediul cărora patru dintre formatori intenționează să organizeze și să livreze cursurile BaCuLit/ CAL sunt menționate mai jos:

- sunt instituții private, finanțează acreditarea, organizarea și livrarea programelor de formare continuă pentru profesori din surse proprii (eventual prin proiecte);
- au un număr mai mic de formatori: 10 (Fundația Filocalia), 15 (Asociația LSDGC România);
- formează anual un număr mai mic de cadre didactice de toate specialitățile la nivel regional (Fundația Filocalia: 100 - 200) și/ sau național (Asociația LSDGC România: 40 - 50);
- au acreditat cursuri de formare BaCuLit/ CAL:
  - cursul *Gândire Critică. Învățare Activă* acreditat prin decizia nr. 71 din 11.10.2006 a directorului CNFP pentru 3 ani (în 7 județe din România) și prin OMEN nr. 6170 din 07.11.2011, pe o perioadă de 3 ani (în 4 județe din România); cursul are 89 ore, un număr de 25 credite profesionale transferabile și a fost acreditat de Asociația LSDGC România;

- cursul *Citesc pentru a învăța* acreditat prin OMEN nr. 5550 din 21.11.2013, pe o perioadă de 4 ani (în 6 județe din România: Iași, Botoșani, Neamț, Suceava, Vaslui și Bacău); cursul are 92 ore, un număr de 20 credite profesionale transferabile și a fost acreditat de Fundația Filocalia. Cursul este parte a proiectului „Reading to Learn”, implementat (în a doua etapă) de Asociația Română de Literație în parteneriat cu MEN, inspectoratele școlare din regiunea de nord-est și Fundația Filocalia și finanțat de Romanian – American Foundation. În cadrul proiectului „Reading to Learn” sunt prevăzute activități de sprijin pentru cadrele didactice participante la formare (realizate de formatori, după încheierea cursului de formare) în vederea aplicării la clasă a celor învățate la formare.
- oferta de programe de formare continuă este mai puțin vastă:
  - Asociația LSDGC România oferă:
    - cursuri pentru cadre didactice din sistemul de învățământ preuniversitar: *Gândire critică. Învățare activă; Rețele sociale și formarea adulților; Mentorat/ Formare mentori; Acțiune-cercetare; CLIL through CLIL etc.*
    - cursuri în sistem față-în-față și on-line sau *blended learning*;
    - cursuri generale (curriculum stabilit pentru o perioadă de timp, program acreditat, de exemplu *Gândire critică. Învățare activă*) sau cursuri dezvoltate pentru nevoi specifice ale unor grupuri (e.g. mentorat, acțiune-cercetare);
    - cursurile variază în lungime între 30 și cca 90 ore și sunt organizate mai ales sub forma unor ateliere de lucru sau seminarii.
  - Fundația Filocalia a oferit/ oferă:
    - programe de formare a managerilor școlari (Calitate și eficiență în managementul școlilor);
    - programul de formare pentru cadre didactice: Predare – învățare din perspectiva competențelor cheie;
    - programul de formare pentru educatoare: Educația preșcolară la standarde europene;
    - cursuri de formare pentru formatori;
    - cursuri de formare pentru manageri de calitate;
    - cursul de formare *Citesc pentru a învăța*.
- sistemul de asigurare a calității pentru programele de formare continuă furnizate cadrelor didactice include:

- în cazul Asociației LSDGC România:
  - particularizarea sistemului de asigurare a calității pentru fiecare program de formare acreditat – de exemplu: utilizarea standardelor de evaluare specifice programului internațional *Reading and Writing for Critical Thinking* (RWCT) însoțite de descriptorii de performanță, evaluarea finală a cursanților prin susținerea în ședință publică a unei teme din portofoliul realizat, analiza de impact a programului de formare;
  - monitorizarea și evaluarea progresului cursanților folosind sisteme de asigurare a calității particularizate pentru fiecare curs/ atelier;
  - evaluarea finală a cursanților prin susținerea în ședință publică a unei teme din portofoliul realizat (pentru programele acreditate);
  - solicitarea de feedback periodic, în cursul livrării programelor/ cursurilor de formare, de la cursanți, pentru a ajusta livrarea acestora;
- în cazul Fundației Filocalia:
  - evaluarea nivelului de satisfacție a cursanților cu ajutorul chestionarului;
  - monitorizarea formării cu ajutorul rapoartele de implementare;
  - monitorizarea implementării achizițiilor prin colaborarea cu directorii unităților din care provin cursanții.

Așteptări legate de oportunitățile de implementare a cursurilor BaCuLit/ CAL în instituția vizată

Cu două excepții, formatorii BaCuLit au avut așteptări legate de finalitățile cursului, adică:

- dezvoltarea unor competențe profesionale ale cadrelor didactice care să permită formarea la elevi a unor capacități de lectură și învățare;
- îmbunătățirea practicilor pedagogice în ceea ce privește planificarea activităților la clasă în dezvoltarea abilităților de lectură;
- interesul profesorilor în a reflecta despre felul în care competențele de lectură devin parte esențială a practicii lor de la clasă;
- înțelegerea importanței alegerii textelor autentice (altele decât cele din manualele școlare), a dezvoltării vocabularului specific disciplinei și a valorii strategiilor de lectură și de învățare și să manifeste interes pentru aplicarea tuturor acestor idei;
- schimbarea practicilor de la clasă;
- formarea cadrelor didactice în vederea dezvoltării la elevi a competențelor necesare obținerii unor rezultate bune la evaluările naționale/internaționale (tip PISA, PIRLS).

Două formatoare (Maria Kovacs și Anca Petriuc) au avut un alt tip de așteptări – ele au menționat aspecte care țin de motivarea cadrelor didactice pentru a participa la curs și de implicarea acestora pe durata cursului:

- Anticipau că vor întâmpina dificultăți în constituirea unui grup de cursanți care să participe regulat la cursuri. Se așteptau însă că acele cadre didactice care vor participa la curs și vor realiza sarcinile de lucru vor învăța lucruri semnificative, cu grad de aplicabilitate ridicat.
- Anticipau că un curs acreditat, care este purtător de credite, are grad de atractivitate mai ridicat.
- Considerau că dacă lansează un proces de selectare a participanților, au șanse mai bune ca acest curs să fie apreciat.

Instituții în care se planifică/ s-a planificat implementarea cursurilor

BaCuLit/ CAL

Am remarcat tendința de implementare a cursului la nivel de școală – formatorii care lucrează în școli și-au propus, cu toții, în primă fază, implementarea cursului BaCuLit în școala în care lucrează. Andrada Marcu (inspector școlar, formatoare din Arad) și Victor Tița (director CCD Olt, formator din Slatina) își propun să implementeze cursul BaCuLit în câte 2 școli din județ, astfel:

Andrada Marcu	<ul style="list-style-type: none"> • Școala gimnazială Păuliș, com. Păuliș, jud. Arad (rural) • Școala gimnazială „Sabin Mănuilă” Sâmbăteni, jud. Arad (rural)
Victor Tița	<ul style="list-style-type: none"> • Școala Gimnazială Nicolae Iorga, Slatina (urban) • Școala Gimnazială Șerbănești, jud. Olt (rural)

Pe termen lung, formatorii doresc să implementeze cursuri BaCuLit/ CAL în școli gimnaziale din mediul urban și rural (4 formatori), școli (nu doar gimnaziale) din mediul urban și rural (2 formatori), cadre didactice care predau în învățământul secundar interesate să participe la curs (2 formatori).

Camelia Avramescu, formator BaCuLit nivel II la CCD Arad, a inițiat includerea programului de formare în variantă avizată (număr de ore de formare – 36, toate față în față) și în oferta Caselor Corpului Didactic din județele Olt și Brașov. Ca urmare a discuțiilor purtate cu directorii celor două CCD-uri s-a agreat o variantă de structurare și prezentare a programului BaCuLit, care a fost inclusă în oferta celor trei instituții.

Șase dintre formatori menționează numărul participanților în primele cursuri BaCuLit pe care și-au propus să le implementeze: Dumitrel-Victor Tița (50 participanți), Anca Petriuc și Maria Kovacs (40 participanți – în două grupe), Alexandru Lezeu (25 de participanți într-o singură grupă, în afara formărilor prin *Citesc pentru a învăța*), Andrada Marcu (24 de participanți), Oana Iloae (4 participanți).

Etape parcurse pentru a analiza oportunitățile de implementare ale cursului BaCuLit/ CAL în instituția furnizoare de formare continuă vizată

Etapele parcurse de formatori pentru analiza oportunităților de implementare ale cursurilor BaCuLit/ CAL au depins de instituția furnizoare de formare prin care intenționează să livreze formarea și de poziția formatorului în/ față de instituția respectivă.

Formatorii CCD Arad

Cei 3 formatori care și-au propus să lucreze cu CCD Arad, instituție parteneră în proiectul BaCuLit și ISIT, au parcurs o singură etapă (de aprox. 10 zile) în luna octombrie 2014. Merită menționat faptul că Programul BaCuLit este cuprins în oferta CCD Arad, urmând a fi acreditat și că CCD Arad a fost implicată în formarea acestor formatori. Cei trei formatori au contactat 5 directori ai unor unități de învățământ din mediul rural și urban pentru a oferi informații privind scopul programului BaCuLit, pentru a realiza diagnoza nevoilor de formare în domeniul literației și pentru a discuta calendarul programului de formare. Formatorii au constatat că există interes din partea directorilor, însă există și rețineri în ceea ce privește participarea profesorilor, având în vedere faptul că au fost cuprinși în multe alte programe de formare, în ultima perioadă de timp. Directorii de școli au sugerat reducerea numărului de ore de formare față-în-față (24 ore în loc de 36 ore) prin condensarea unor conținuturi.

Formatori	Unități de învățământ
Andrada Marcu	Școala gimnazială „Nicolae Bălcescu” Arad Școala gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad Școala gimnazială Păuliș, com. Păuliș, jud. Arad Școala gimnazială „Sabin Mănuilă” Sâmbăteni, jud. Arad Școala gimnazială Zădăreni, jud. Arad
Anca Crișan	Școala gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad
Aurica Vlaicu-Hergane	Școala gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad

Tabel 1: Lista unităților școlare din județul Arad contactate de formatori

Din demersul lor, cele 3 formatoare au învățat că:

- Ar fi benefic să avem o variantă mai scurtă a programului de formare (în ceea ce privește numărul de ore „față-în-față”) care s-ar putea elabora în baza experienței câștigate în derularea

cursului în varianta „la distanță”. Altfel, 36 de ore înseamnă aproximativ 12 întâlniri, adică 12 săptămâni în care câte o dată amiază să se aloce acestui scop.

- Motivarea participării la programe de tip CAL ar necesita o campanie de informare, deoarece CAL nu face parte, în general, din cultura profesională a profesorilor noștri. În acest sens, ar fi nevoie de concentrarea tuturor resurselor disponibile.
- Problema fondurilor suplimentare este secundară, pentru că, dacă programul ar fi acreditat, el s-ar putea oferi folosindu-se resursele financiare ale CCD-ului.

Formatorul CCD Olt

Formatorul care și-a propus să lucreze cu CCD Olt este directorul CCD Olt, adică, are putere decizie la nivelul instituției furnizoare de formare continuă. În jurnalul de implementare, acesta menționează parcurgerea unei singure etape de 5 zile, în luna septembrie. El a contactat directorii a două școli (una din mediul rural, alta din mediul urban) pentru a oferi informații privind scopul programului BaCuLit, pentru a realiza diagnoza nevoilor de formare în domeniul literației și pentru a discuta calendarul programului de formare. Rezultatul discuțiilor a fost pozitiv și i s-a recomandat adaptarea programului BaCuLit (întâlniri „față în față” pe o perioadă de 36 de ore). Pornind de la analiza de nevoi de formare a cadrelor didactice din județul Olt, s-a decis introducerea în oferta de formare a cursului de Competențe crosscurriculare de lectură (BaCuLit) - avizat de MEN. Programul BaCuLit este cuprins în oferta CCD Olt, urmând a fi acreditat.

Formator	Unități de învățământ
Dumitreț – Victor Tița	<ul style="list-style-type: none"> • Școala Gimnazială Nicolae Iorga, Slatina (urban) – 25 cursanți • Școala Gimnazială Șerbănești, jud. Olt (rural) – 25 cursanți

Tabel 2: Lista unităților școlare din județul Olt contactate de formatori

Din demersul lui, formatorul a învățat că:

- Directorul instituției este un factor cheie în atragerea cursanților la participarea în acest program de formare; a înțeles, de asemenea, că este importantă strategia de marketing a programului de dezvoltare a competențelor de literație.

Formatorul CCD Neamț

Formatorul care și-a propus să colaboreze cu CCD Neamț a parcurs o singură etapă, de o zi, în luna octombrie 2014. El a contactat inspectori școlari și directorii a două unități de învățământ (Școala Gimnazială Mihai Eminescu, Școala Gimnazială Vasile Alecsandri, ambele din Roman, jud. Neamț) pentru a discuta posibilitatea implementării la nivel de instituție a acestui curs. Rezultatul a fost pozitiv, primind din partea interlocutorilor asigurări că vor fi pioni esențiali în sprijinirea implementării acestui curs. I s-a recomandat acreditarea cursului BaCuLit și organizarea lui în varianta *blended-learning* (36 ore față-în-față și restul orelor, până la 92 ore, *on-line*).

Din demersul lui, formatorul a învățat că:

- Există riscul ca persoanele contactate în vederea sprijinirii implementării cursului BaCuLit să fie ulterior revocate din funcție, pierzându-se astfel sprijinul instituției.
- Cursurile sunt mai atractive pentru cadrele didactice dacă ele sunt acreditate și ca urmare se obțin credite în urma parcurgerii lor cu succes.

Formatorii Fundației Filocalia

Formatorii care și-au propus să colaboreze cu Fundația Filocalia pentru susținerea cursului de formare CAL/ BaCuLit sunt într-o situație aparte. Fundația Filocalia a fost organizație parteneră în cadrul proiectului BaCuLit și a testat cursul BaCuLit, este organizație parteneră în cadrul proiectului ISIT. Mai mult, Fundația Filocalia a acreditat cursul de formare pentru profesori *Citesc pentru a învăța*, curs construit pe baza curriculumului cursului BaCuLit. Cursul este livrat în 6 județe din nord-estul țării în cadrul proiectului *Citesc pentru a învăța*. Fundația Filocalia a contribuit la formarea acestor formatori. De aceea, Cătălina Holic, una dintre formatoare (ea a parcurs cursul BaCuLit și în etapa de testare a cursului):

- a participat, în calitate de co-formator, la implementarea cursului *Citesc pentru a învăța*,
- a prezentat conceptul, scopul și obiectivele programului BaCuLit în propria școală și și-a conștientizat colegii cu privire la necesitatea parcurgerii acestui curs,
- a organizat implementarea cursului în propria școală,
- a promovat cursul *Citesc pentru a învăța*, prezentând conceptul, scopul și obiectivele programului în cadrul activității Comisiei metodice „Om și societate”, cadrelor didactice membre ale Cercului nr. 3 al profesorilor de geografie și inspectorului de specialitate.

Cealaltă formatoare, Oana Iloae, care și-a propus să colaboreze cu Fundația Filocalia a decis implementarea programului de formare la nivelul școlii în care lucrează și, de aceea:

- a prezentat colegilor informații despre programul de formare,
- a susținut o lecție deschisă la nivelul Comisiei Limbă și comunicare – cu scopul de a exemplifica aplicarea aspectelor literației,
- a discutat cu colegii aspecte legate de posibile rezultate ale elevilor la examene,
- a prezentat colegilor de catedră conceptele literației și modele de metode de lucru,
- a decis fundamentarea cunoștințelor prin parcurgerea cursului teoretic și aplicarea metodelor BaCuLit la o singură clasă.

În viitor, va implementa programul de formare *Citesc pentru a învăța* în calitate de co-formator.

Din demersul lor, cele două formatoare au învățat că:

- Programul de formare poate fi inclus în PDI-ul școlii și în Planul managerial pe anul școlar în curs.
- Cadrele didactice pot fi motivate să participe la formare prin acordarea de credite sau sume de bani.

Formatorii Asociației Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice România

Cele două formatoare care vor realiza cursurile BaCuLit / CAL prin Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice România (Asociația LSDGC România) sunt, și ele, într-o situație aparte, diferită de situațiile prezentate anterior. Asociația LSDGC România este organizație parteneră în cadrul proiectului ISIT, a contribuit la realizarea curriculumului de formare a cursului de formare a formatorilor și, la momentul demarării acestui demers, avea în oferta de formare programul CAL acreditat *Gândire critică. Învățare activă*; perioada de acreditare a cursului a expirat în 7 noiembrie 2014. Cele două formatoare au parcurs 7 etape, în perioada 18 august 2014 – 24 octombrie 2014, astfel:

- au discutat cu președintele asociației, directorul programului de formare *Gândire Critică. Învățare activă* (GCIA) despre posibilitățile de ofertare a cursului: înglobarea BaCuLit în GCIA (curs acreditat) și dezvoltarea unui curs BaCuLit nou (care să se livreze în regim *blended learning*);
- au revizuit programa cursului GCIA – pentru a îngloba elementele BaCuLit (s-a putut realiza acest lucru fără a modifica elementele de bază ale cursului, cursul GCIA fiind un curs CAL);
- au elaborat programa cursului *blended learning* BaCuLit;
- au solicitat feedback de la președintele asociației, directorul programului de formare GCIA pe programele elaborate;
- au elaborat strategia de promovare a cursului și au agreat-o cu președintele asociației;

- au contactat inspectorul responsabil cu livrarea programelor de formare continuă acreditate din Ministerul Educației pentru a discuta posibilitatea de a susține evaluarea finală ulterior expirării acreditării programului; s-a obținut acordul instituției de a permite Asociației LSDGC România susținerea evaluării finale ulterior expirării acreditării programului;
- au fost promovate cele două cursuri prin e-mail, e-grupuri, website-ul organizației către coordonatorii educativi din județul Cluj, membrii Asociației LSDGC România, cadre didactice din Colegiul Tehnic Energetic;
- au comunicat cu potențialii doritori, au înscris cursanții; cadrele didactice au preferat să se înscrie la cursul GCIA datorită faptului era purtător de credite transferabile;
- au organizat, pentru cursul GCIA, două grupe de formare: una la nivelul școlii Horea, Cloșca și Crișan Turda și una, la Colegiul Tehnic Energetic, cu participanți din Colegiul Tehnic Energetic, alte școli din Cluj-Napoca și din școlile rurale din apropierea orașului;
- au fost parcurse etapele administrative pentru derularea cursului GCIA în cele două locații și a demarat livrarea cursului de formare;
- a fost contactată directoarea CCD Cluj pentru prezentarea cursului BaCuLit în versiune *blended learning* în vederea încheierii unui acord de parteneriat între Asociația LSDGC România și CCD Cluj în vederea derulării acestuia și includerea cursului BaCuLit în versiune *blended learning* în oferta de formare a CCD Cluj;
- a fost încheiat acordul de parteneriat între Asociația LSDGC România și CCD Cluj în vederea derulării cursului de formare BaCuLit în versiune *blended learning*; CCD Cluj și-a manifestat intenția de a include cursul BaCuLit în versiune *blended learning* în oferta de formare a CCD Cluj 2015 – 2016.

Din demersul lor, cele două formatoare au învățat că:

- Pentru a integra, permanent, în oferta organizației, cursurile de literație, pe baza resurselor existente, și a condițiilor de participare la astfel de cursuri de către cadrele didactice este nevoie să putem avea oferte flexibile (și *blended learning*).
- Cursul BaCuLit ar trebui combinat în continuare cu GCIA pentru a-i da o amplitudine mai mare și un cadru de proiectare a învățării mai eficient.
- Cursul ar trebui să fie gratuit sau accesibil ca preț și derulat după un orar agreat cu grupa de cursanți. Alt factor de motivare ar fi oferirea imediată a posibilității cursanților de a-și prezenta experiența de învățare în fața altor colegi (de la școlile lor, din localitatea lor).

- Există mai multe posibilități de atragere de fonduri. Se pot realiza parteneriate cu alte organizații cu autoritate mai mare asupra beneficiarilor finali (CCD, ISJ) decât un ONG.
- Acreditarea se poate obține cu relativă ușurință, cu condiția să se descrie în termeni clari și în formatul reglementat programa cursului și celelalte aspecte (administrative, de resurse umane).

Concluzii referitoare la etapele parcurse de formatorii BaCuLit

Din analiza etapelor parcurse și a rezultatelor obținute de formatori în demersul lor de a include cursul BaCuLit / CAL în instituția furnizoare de formare în / cu care lucrează, desprindem următoarele concluzii:

- Patru dintre organizațiile furnizoare de formare continuă, și anume: CCD Arad, CCD Olt, Filocalia Iași și Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice România au inclus deja cursul BaCuLit / CAL în oferta lor de formare. Întrucât CCD Olt nu a fost organizație parteneră nici în cadrul proiectului BaCuLit, nici în cadrul proiectului ISIT, considerăm că includerea cursului de formare BaCuLit în oferta sa de formare este un rezultat care merită apreciat. În plus, este de așteptat ca în anul școlar 2015 – 2016 CCD Cluj și CCD Neamț să includă cursul BaCuLit în oferta lor de formare continuă.
- Toți formatorii BaCuLit au demarat pregătirea implementării cursului CAL/ BaCuLit în propria școală sau cu grupe de cadre didactice din învățământul secundar.
- Instituțiile partenere în cadrul proiectului ISIT și-au mărit capacitatea de a derula cursuri CAL/ BaCuLit:
  - CCD Arad și Fundația Filocalia și-au mărit corpul de formatori BaCuLit. Acest lucru le permite o mai bună promovare a programului de formare în școli. Pentru Fundația Filocalia acest lucru este ajutor și în implementarea proiectului *Citesc pentru a învăța*.
  - Asociația LSDGC România a specializat doi formatori LSDGC în conținutul BaCuLit și acest lucru i-a permis înglobarea elementelor BaCuLit în cursul CAL pe care îl livrează de 15 ani.
- Șase dintre formatorii BaCuLit de nivel I și-au propus să formeze în acest școlar 143 cadre didactice. Deoarece nu toți formatorii BaCuLit de nivel I au completat jurnalul de implementare sau nu au completat în jurnalul de implementare numărul de cadre didactice pe care își propun să îl formeze, este foarte probabil ca numărul de cadre didactice care vor fi formate să fie mai mare.

- Formatorii BaCuLit de nivel II oferă consiliere noilor formatori în pregătirea și susținerea sesiunilor de formare precum și în pregătirea evaluării cursului.

Obstacole majore care au stat în calea implementării cursului BaCuLit/ CAL și soluții

În jurnalele de implementare, formatorii au identificat obstacolele majore care au stat în calea implementării cursului BaCuLit/ CAL, ca parte a ofertei de formare continuă din instituția furnizoare de formare continuă. De remarcat că obstacolele menționate de formatori sunt, în majoritatea lor, obstacole în calea livrării. Prezentăm mai jos obstacolele identificate de formatori și posibile soluții pentru depășirea acestora.

Obstacol 1

Reticența, autosatisfacția, rezerva unor cadre didactice vizând eficiența implementării celor învățate în cadrul cursului CAL/ BaCuLit în condițiile unor programe foarte încărcate și a evaluărilor naționale la clasele a VIII-a și a XII-a de tip tradițional.

Soluții

Conștientizarea cadrelor didactice cu privire la oportunitatea participării la programul de formare și eficiența aplicării cunoștințelor achiziționate în urma cursului prin **activități demonstrative** cu elevii la clasele la care se aplică acest mod de lucru.

Organizarea unei **campanii de informare** despre programul CAL – mai ales că acesta nu face parte, în general, din cultura profesională a profesorilor noștri.

Organizarea unui grup de lucru, la nivel național, cu formatorii BaCuLit, pentru identificarea elementelor CAL din programele școlare în vigoare și analiza subiectelor examenelor naționale din perspectiva CAL. Promovarea acestora în discuțiile cu potențialii participanți la cursul de formare.

Realizarea de studii de impact a cursului de formare CAL/ BaCuLit și publicarea/ promovarea rezultatelor acestora.

Obstacol 2

Lipsa de timp și gradul de epuizare a cadrelor didactice datorată suprasolicitării administrative.

Soluții

Evitarea organizării cursului în perioade foarte solicitante, din punct de vedere administrativ, pentru profesori (început de an școlar, final de semestru, final de an școlar etc.).

Derularea cursului pe **perioade mai lungi de timp** – astfel, frecvența sesiunilor de formare față-în-față se reduce, efortul săptămânal al cadrelor didactice participante se diminuează și cursanții au timp să planifice implementarea și să implementeze la clasă cele învățate la curs.

Organizarea cursului CAL/ BaCuLit în variantă *blended learning*.

Obstacol 3

Lipsa de disponibilitate a cadrelor didactice pentru învățare susținută, gradul de epuizare.

Soluții

Selectarea atentă a participanților care se înscriu la curs, interviuarea, explicarea față în față a condițiilor de participare (nu doar descriere, deoarece sunt șanse minimale ca să citească descrierea cursului cu înțelegere).

Obstacol 4

Atitudinea rezervată sau refractară a directorilor de școli față de acest program de formare.

Soluții

Identificarea unor **directori motivați** și deschiși să aibă un colectiv didactic format în domeniul competențelor de literație.

Obstacol 5

Distanța către reședința de județ, distanță ce trebuie parcursă de cursanții din alte localități.

Soluții

Cursul CAL/ BaCuLit ar trebui **implementat la nivel de școală**, astfel încât pionii schimbării să fie majoritatea cadrele didactice din școală și rezultatele să fie vizibile.

Obstacol 6

La CCD-uri au fost schimbări frecvente de personal angajat și aceste discontinuități nu au avut un efect benefic asupra ofertării programului – de exemplu, demersul inițiat la CCD Neamț nu s-a concretizat în ofertarea programului de formare BaCuLit deoarece a fost schimbată conducerea instituției; la CCD Arad, niciuna din persoanele implicate în derularea programului de formare BaCuLit, în perioada decembrie

2013 - august 2014, nu a fost angajat permanent al CCD-ului iar profesorii – formatori BaCuLit au multe alte responsabilități.

Soluții

Asigurarea **continuității în ofertarea programului** BaCuLit indiferent de conducerea instituției furnizoare prin acreditarea programului de formare.

Implicarea tuturor formatorilor BaCuLit în marketing-ul și derularea programului de formare.

Obstacol 7

Lipsa creditelor profesionale transferabile de care au nevoie profesorii.

Soluții

Acreditarea programului de formare CAL/ BaCuLit de către organizația furnizoare de formare continuă.

Eventual, **colaborarea** între organizațiile de formare continuă care au inclus programul de formare CAL/ BaCuLit în oferta lor de formare pentru acreditarea programului.

Recomandări

În urma analizei jurnalelor de implementare, formulăm recomandările de mai jos.

Recomandări pentru formatori

Pentru promovarea cursului CAL/ BaCuLit în școli și motivarea cadrelor didactice să participe la acest curs este nevoie de mai mult decât prezentarea cursului către directorii școlilor. Chiar dacă directorul școlii îi „convinge” pe profesori să participe la curs, unii cursanți nu vor participa la curs pentru a învăța ceva care să le fie util în activitatea la clasă. Vor invoca lipsa de timp, vor chiar lipsi de la unele sesiuni de formare, nu vor aplica la clasă cele învățate la curs. Îi veți motiva pe profesori să participe la curs dacă:

- identificați elementele CAL din programele școlare și discutați cu profesorii despre practicile lor relativ la elementele identificate;
- în mesajul pe care îl transmiteți profesorilor accentuați faptul că dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor contribuie la dezvoltarea competenței de a „învăța să învețe” - dacă elevul învață să învețe, va învăța mai bine și pentru examenele naționale;
- organizați o sesiune demonstrativă la nivelul școlii – arătați profesorilor ce înseamnă acest curs, înainte de a se decide dacă vor sau nu să se înscrie la curs;
- încurajați profesorii care participă la cursul de formare CAL/ BaCuLit să împărtășească colegilor experiențele în utilizarea strategiilor de lectură (în discuții, prin articole etc.). În felul acesta, e foarte probabil să îi motiveze pe colegi să participe la cursul de formare.
- Țineți legătura cu media și popularizați activitatea Dvs. în presă, radio și televiziune; surprindeți aspectele pozitive ale cursului și aduceți-le în atenția profesorilor și a publicului, în general.

Desfășurați cursuri CAL/ BaCuLit de calitate, sprijiniți profesorii care participă la curs să pună în practică cele învățate la curs oferind feedback constructiv individual, susținând o lecție demonstrativă la o clasă a unui cadru didactic care nu reușește să pună în practică cele învățate la curs, observați lecții susținute de participanți etc. Păstrați dovezi referitoare la progresul cursanților în aplicarea principiilor și metodelor CAL la clasă. Considerăm că modelele propuse de formatorii Asociației LSDGC România și de proiectul „Reading to Learn” al Fundației Filocalia constituie, din această perspectivă, exemple de bună practică.

Aplicați în activitatea la clasă principiile și metodele CAL. În felul acesta, veți putea oferi colegilor participanți la formare exemple din propria practică și veți deveni credibili.

Orice tip de organizare a cursurilor (la nivel de școală/ pe grupe de profesori cu aceeași specialitate/ pe grupe de profesori de specialități diferite din școli diferite) are avantaje și dezavantaje. Dacă nu reușiți să organizați o grupă de cursanți pentru programul CAL/ BaCuLit la nivelul unei școli, nu uitați că există și alte opțiuni.

E de dorit să răspundeți solicitărilor cursanților/ potențialilor cursanți. Dacă aceștia solicită realizarea cursului într-un număr mai mic de ore, analizați posibilitatea reducerii numărului de ore, dar luați decizia finală doar dacă sunteți siguri că modificările aduse la curs nu afectează calitatea acestuia.

Colaborați cu ceilalți formatori BaCuLit, împărtășiți celorlalți formatori BaCuLit succesul și temerile Dvs. Solicitați-le părerea dacă sunteți în impas în organizarea sau implementarea unui curs BaCuLit.

Elaborați și asumați-vă un manifest pro literație care să se constituie într-o declarație de intenție și care să solicite factorilor de decizie considerarea formării/ dezvoltării competențele de literație la elevi ca prioritate a sistemului de educație național.

Recomandări pentru furnizorii de formare continuă

Construiți oferta de formare pe un număr limitat de programe de nivel calitativ superior și de o consistență profesională optimă. De exemplu, CCD-urile oferă în prezent foarte multe programe și monitorizarea asigurării calității nu respectă, în multe situații, angajamentele asumate declarativ de instituția furnizoare.

Descrieți cursul de formare CAL/ BaCuLit, în materialele de promovare a cursului, astfel încât cadrele didactice să înțeleagă ce anume își propune cursul. Aveți în vedere că în România se știu puține despre conceptul de literație/ alfabetizare funcțională și că termenii specifici acestui domeniu nu sunt cunoscuți în sistem.

Pentru a integra, permanent, în oferta organizației, cursurile de literație, pe baza resurselor existente și a condițiilor de participare la astfel de cursuri de către cadrele didactice este nevoie de oferte flexibile. Considerăm că modelul propus de Asociația LSDGC România (2 cursuri CAL/ BaCuLit: unul de 89 ore față-în-față și altul *blended-learning*) este un model de succes.

Creați cursanților posibilitatea de a împărtăși cele învățate la curs (dedicați o secțiune CAL în cadrul unei conferințe pe care o organizați/ unei publicații pe care o gestionați etc.).

Utilizați un sistem eficient de asigurarea calității pentru cursul CAL/ BaCuLit. Includeți în sistemul de asigurare a calității modalități de sprijin a cadrelor didactice pentru a aplica la clasă cele învățate la cursul de formare.

Evaluati impactul cursului CAL/ BaCuLit și promovați rezultatele evaluării impactului. Doar așa veți putea demonstra calitatea acestui curs și veți veni în sprijinul formatorilor în demersul lor de promovare a cursului CAL/ BaCuLit.

Faceți cunoscute rezultatele implementării cursurilor CAL/ BaCuLit împărțându-le și altor organizații furnizoare de formare continuă din țară.

Sprijiniți formatorii noi, cu experiență redusă în formarea cadrelor didactice și în domeniul literației, dându-le ocazia să își facă ucenicia în formările CAL/ BaCuLit alături de formatorii experimentați. Considerăm că modelul propus de Fundația Filocalia (formatorul certificat în august 2014 implicat în formare, în fază inițială, în calitate de co-formator) este un model de succes.

Organizați un atelier de lucru/ curs de formare CAL/ BaCuLit pentru inspectorii de specialitate și metodiști. Ar ajuta mult la implementarea CAL în școli și la motivarea cadrelor didactice pentru a participa la curs. Mai mult, ar contribui la evitarea situațiilor în care inspectorul/ metodistul care asistă la oră nu este de acord cu principiile și strategiile CAL utilizate de profesor pentru că pur și simplu nu le cunoaște.

Accreditați cursul CAL/ BaCuLit (dacă nu este acreditat). Profesorii sunt interesați să participe la cursuri acreditate.

Colaborați pentru acreditarea, organizarea și implementarea cu succes a cursurilor CAL/ BaCuLit. Veți reduce timpul dedicat organizării/ implementării cursurilor CAL/BaCuLit și puteți îmbunătăți calitatea cursului implementat.

Colaborați pentru realizarea unei campanii de informare CAL, deoarece CAL nu face parte, în general, din cultura profesională a profesorilor noștri. Promovați în sistemul educațional și în comunitatea profesională a conceptului și a practicilor de tip „literacy” prin acțiuni variate de conștientizare, de exemplu: simpozioane sau conferințe dedicate, ateliere de lucru, apariții mass-media, prin rețele de socializare, publicitate dedicată etc.

Elaborați și asumați-vă un manifest pro literație care să se constituie într-o declarație de intenție și care să solicite factorilor de decizie considerarea formării/ dezvoltării competențele de literație la elevi ca prioritate a sistemului de educație național.

Recomandări pentru MECS

1. Adoptarea ca prioritate MECS a formării/ dezvoltării competențele de literație la elevi.

Rezultatele de la evaluările internaționale PISA și PIRLS arată că performanțele elevilor români sunt mult sub media OCDE. Datele PISA 2012 indică faptul că un procent semnificativ (37,3%) al elevilor din România cu vârsta de 15 ani au competențe de literație (lectură funcțională) de un nivel scăzut. De asemenea, numărul elevilor cu performanțe slabe este semnificativ mai mare decât cel al elevilor cu rezultate bune și foarte bune.

În plus, în „Foaia de parcurs pentru anul școlar 2011 – 2012” (MECTS, 2011), se menționa că pentru sporirea accesului tuturor copiilor la o educație de calitate și la creșterea ratei de succes școlar este necesară îmbunătățirea competențelor de lectură ale elevilor: „Lectura, înțelegerea și interpretarea textului trebuie să devină practici și preocupări obligatorii ale profesorilor, indiferent de disciplină.”

2. Consecvență și coerență în abordarea problematicii competențelor de literație la elevi.

Dacă în septembrie 2011 Ministerul Educației Cercetării și Tineretului, prin Foaia de parcurs pentru anul școlar 2011-2012 (MECTS, 2011), anunța că **îmbunătățirea competențelor de lectură** este una din cele 3 acțiuni prioritare derulate în sistemul educațional din România, începând cu anul școlar 2012 – 2013 această acțiune prioritară a fost uitată. „Proiectul de strategie pentru învățarea pe tot parcursul vieții” (MECS, 2014) menționează, în cadrul subcapitolului 1.2. *Contextul privind educația și formarea*, rezultatele PISA 2012 și include, între măsurile propuse, „evaluarea nevoilor de competențe și dezvoltarea unui set de competențe mai cuprinzător” fără, însă, a include activități specifice dezvoltării competențelor de literație.

Rezultatele PISA 2012 au arătat că acțiunile desfășurate de unitățile de învățământ, ISJ-uri și CCD-uri nu au îmbunătățit considerabil competențele de literație ale elevilor. Este nevoie de mai mult timp și de acțiuni/ măsuri conjugate, la nivel de sistem:

- coerență la nivelul programelor școlare prin includerea competenței de literație (alfabetizare funcțională) specifice disciplinei în toate programele școlare, indiferent de clasă și disciplină;
- includerea *literației/ alfabetizării funcționale* ca temă în formarea inițială a cadrelor didactice;
- promovarea cursurilor de formare continuă BaCuLit/ CAL – ca formă de sprijin metodologic a cadrelor didactice;

- promovarea în sistem și în comunitatea profesională a conceptului și a practicilor de tip „literacy” prin acțiuni variate de conștientizare, de exemplu: simpozioane sau conferințe dedicate, ateliere de lucru, apariții mass-media, prin rețele de socializare, publicitate dedicată etc.

Concluziile raportului

În contextul sistemului educațional românesc pare evident că nevoia pentru cursurile de formare CAL/ BaCuLit este creată de furnizor.

Formatorii BaCuLit și echipa de proiect ISIT, în baza dovezilor care sunt publice, recunosc nevoia la nivel de sistem pentru dezvoltarea competențelor de literație/ alfabetizare funcțională, pentru introducerea practicilor specifice alfabetizării funcționale în practica de zi cu zi și în discursul public despre educație. Cursul de formare CAL/ BaCuLit este un program de formare continuă coerent, care considerăm că este potrivit pentru a sprijini dezvoltarea competențelor de literație în condițiile:

- acreditării programului de formare; apreciem faptul că CCD Arad, CCD Olt, Asociația LSDGC România au convenit acreditarea programului de formare BaCuLit pentru mai multe locații și astfel utilizarea parțială, în comun, a resurselor disponibile. În plus, acest lucru va continua colaborarea, inițiată prin ISIT, dintre diferite instituții furnizoare de formare continuă.
- motivării profesorilor de a-și schimba practica la clasă;
- conștientizării nevoii acestuia în sistemul educațional.

Suntem conștienți că în lipsa unei susțineri de nivel înalt și a concentrării resurselor (umane și de altă natură) necesare pentru implementarea acestui program de formare continuă avem dificultăți în penetrarea autentică a sistemului educațional.

În situația existentă la acest moment, eforturile furnizorilor de formare continuă și a formatorilor BaCuLit ar trebui să se orienteze spre:

- motivarea profesorilor de a participa activ la cursul de formare continuă CAL/ BaCuLit, crearea interesului directorilor, inspectorilor etc. pentru curs. Ar trebui realizate studii de impact pe programele de formare continuă CAL/ BaCuLit deja implementate pentru a oferi fundamentare și pentru motivarea profesorilor.
- elaborarea și pilotarea atentă a unui curs de formare continuă pentru cadre didactice CAL/ BaCuLit tip *blended learning*, eventual, realizarea unei cercetări experimentale cu grup de control în care să fie implicați elevi. Pentru a compara rezultatele cursului de formare CAL/ BaCuLit de tip *blended learning* cu cele ale cursului de formare de tip *față-în-față* se poate extinde cercetarea experimentală spre clase de elevi a căror profesori participă la cursul de

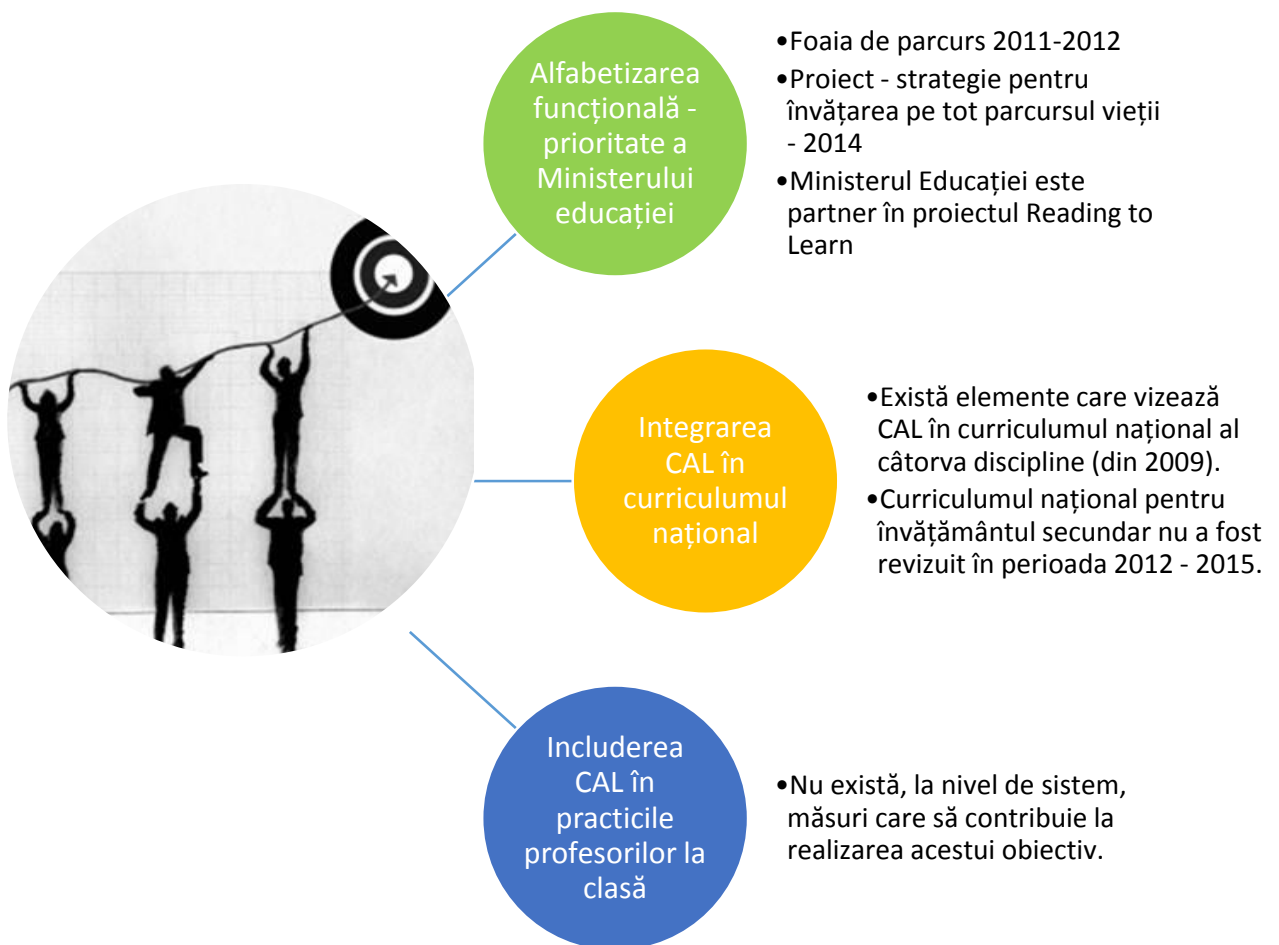
formare CAL/ BaCuLit *față-în-față*, *blended learning* și clase de elevi ai căror profesori nu participă la cursul de formare CAL/ BaCuLit.

Stadiul extinderii rezultatelor proiectului BaCuLit în sistemul educațional românesc

(Mainstreaming – BaCuLit project)

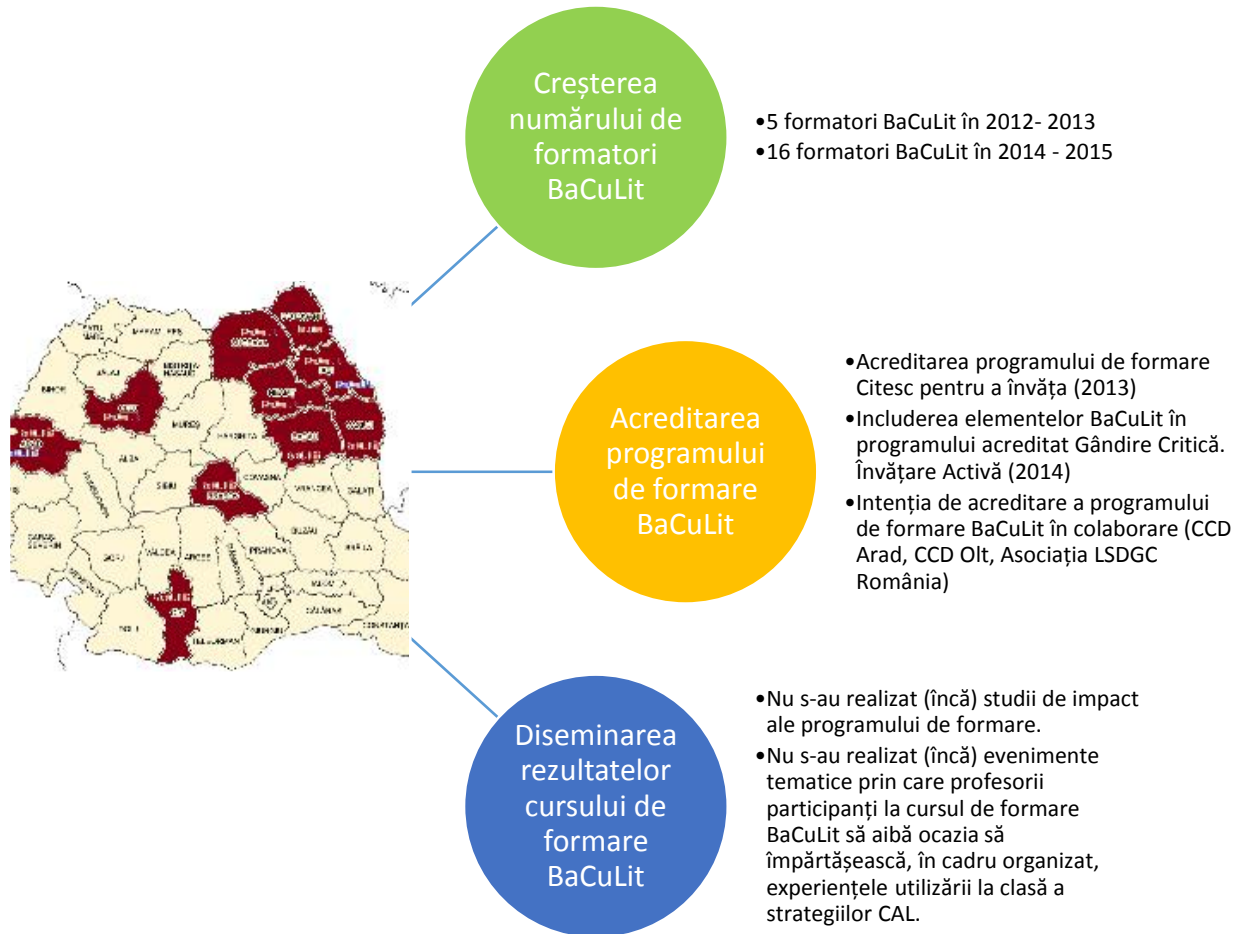
Domeniul A: Transferarea rezultatelor BaCuLit către factori de decizie ai MECS în vederea includerii

CAL în toate curriculumul național al tuturor disciplinelor & în practicile profesorilor la clasă

Imaginea 1 - Transferarea rezultatelor BaCuLit către factori de decizie ai MECS în vederea includerii CAL în curriculumul național al tuturor disciplinelor & în practicile profesorilor la clasă.

Domeniul B: Convingerea potențialilor utilizatori ai rezultatelor proiectului BaCuLit privind necesitatea aplicării acestora

Imaginea 2 – Convingerea potențialilor utilizatori ai rezultatelor proiectului BaCuLit privind necesitatea utilizării acestora

Domeniul C: Consolidarea ciclului politicii¹ bazată pe practici în domeniul literației prin dezvoltarea și implementarea unui proiect strategic, cu o durată de cel puțin 3 ani, condus de MECS.

Acesta este domeniul în care s-a făcut extrem de puțin. În cadrul atelierului organizat în luna ianuarie 2015 la Cluj-Napoca, membrii echipei ISIT și formatorii BaCuLit au discutat aspecte legate de acest domeniu și concluziile discuțiilor au fost incluse în subcapitolul [Recomandări pentru MECS](#) din cadrul acestui raport.

---

¹ Ciclul politicilor explică politicile ca pe o succesiune logică de „pași”, ca pe un proces. (Păceșilă, 2008)

Bibliografie

- ***. (2013, 09 02). *Legea educației naționale nr. 1/ 2011*. Preluat pe ianuarie 3, 2015, de pe edu.ro: <http://www.edu.ro/index.php/articles/c21>
- MECS. (2014, 11 25). *Proiectul de strategie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Preluat pe ianuarie 26, 2015, de pe www.edu.ro: <http://www.edu.ro/index.php/articles/22313>
- MECTS. (2011, 09 13). *Foaia de parcurs pentru anul școlar 2011 – 2012*. Preluat pe ianuarie 26, 2015, de pe Dascal.org: <http://dascal.org/2011/09/foaie-de-parcurs-pentru-anul-scolar-2011-2012/>
- MECTS. (2011, 11 07). *Metodologia de acreditare a furnizorilor de formare continuă și a programelor oferite*. Preluat pe ianuarie 5, 2015, de pe lege5: <http://lege5.ro/en/Gratuit/gi3dgmrxga/metodologia-de-acreditare-si-evaluare-periodica-a-furnizorilor-de-formare-continua-si-a-programelor-de-formare-oferite-de-acestia-din-07102011?pid=&d=2011-11-08>
- MECTS. (2011, 10 31). *Metodologia privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar, ordinul nr. 5.561/2011*. Preluat pe ianuarie 3, 2015, de pe Monitorul Juridic: <http://www.monitoruljuridic.ro/monitorul-oficial/767/2011-10-31/>
- MECTS. (2011, 11 4). ORDIN Nr. 5562 din 7 octombrie 2011 pentru aprobarea Metodologiei privind sistemul de acumulare, recunoaștere și echivalare a creditelor profesionale transferabile. *Monitorul Oficial nr. 785*.
- MEN. (2013, 02 07). *Ordinul nr. 3129 din 01.02.2013*. Preluat pe ianuarie 3, 2015, de pe lege5: <http://lege5.ro/en/Gratuit/gm2dmobvgy/ordinul-nr-3129-2013-pentru-modificarea-si-completarea-metodologiei-privind-formarea-continua-a-personalului-din-invatamantul-preuniversitar-aprobata-prin-ordinul-ministrului-educatiei-cerce>
- MEN. (2013, 02 08). *Ordinul nr. 3130/ 2013 din 1.02.2013*. Preluat pe ianuarie 17, 2015, de pe lege5: <http://lege5.ro/en/Gratuit/gm2dmobwgi/ordinul-nr-3130-2013-privind-modificarea-si-completarea-metodologiei-de-acreditare-si-evaluare-periodica-a-furnizorilor-de-formare-continua-si-a-programelor-de-formare-oferite-de-acestia-aprobata-prin>
- Păceșilă, M. (2008). Teorii și modele privind ciclul politicilor publice la nivel național și internațional. *Cercetări practice și teoretice în Managementul Urban, Anul 3, nr. 6*, pg. 17 - 30.

Anexa 1 – Formatorii BaCuLit care au documentat demersul de implementare a cursurilor CAL/ BaCuLit prin jurnale de implementare

Nume prenume	Expertiză formator	Instituția în care lucrează	Instituția furnizoare de formare continuă
Holic Valentina Cătălina	- formator atestat 2007 - participant curs pilotare BaCuLit (noiembrie 2011 – iunie 2012)	Școala Gimnazială „Otilia Cazimir” Iași și Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” Iași	Fundația Filocalia și/ sau Asociația Română de Literație
Iloae Oana	- formator; - mentor pentru cadre didactice debutante	Școala Gimnazială Buznea, comuna I. Neculce, jud. Iași	
Lezeu Alexandru		Colegiul Național Roman-Vodă Roman și Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Roman	CCD Neamț
Petriuc Anca	- formator în programul RWCT din anul 2000; - formator atestat CNFPA; - formator colaborator al CCD Cluj; - responsabil cerc metodic educație permanentă (jud Cluj); - metodist educație permanentă	Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca ALSDGC România CCD Cluj	Asociația LSDGC România
Kovacs Maria	- Formator în programul RWCT din anul 2004 - Formator atestat CNFPA - Formator în diverse programe educaționale / de dezvoltare profesională pentru cadre didactice în cadrul unor colaborări cu ONG-uri sau firme furnizoare de formare	- CILSDGC - ALSDGC România - CRCR Cluj-Napoca - ALV Cluj-Napoca - Etc.	
Tița Dumitrel - Victor	Lector universitar Formator în domeniul educațional (general și management) și educație non-formală Director CCD Olt	CCD Olt	CCD Olt

Nume prenume	Expertiză formator	Instituția în care lucrează	Instituția furnizoare de formare continuă
Vlaicu-Hergane Aurica		Școala Gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad	CCD Arad
Crișan Anca		Școala Gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad	
Marcu Andrada	mentor	Inspectoratul Școlar Județean Arad Colegiul Național „ E. Ghiba Birta” Arad	